

הדו"ח הדיפלומטי

סקירה חודשית על מדיניות-החוץ האזורית של ישראל
עורך: ד"ר רועי קיבריק*

גיליון מס' 30, אוקטובר 2019

א. ישראל והפלסטינים

- **עדיין אין תהליך שלום** - יועץ הנשיא קושנר הגיע לביקור נוסף בישראל, [נפגש](#) עם גנץ ונתניהו, [וערך](#) ראיון ראשון עם כלי תקשורת ישראלי בו הדגיש שוב את מרכיב הכלכלה בשלום העתידי, ואת העובדה שכל האופציות פתוחות, כולל סיפוח בקעת הירדן. נשיא רוסיה פוטין שב [והדגיש](#) את תמיכת ארצו בפתרון שתי המדינות וקיום החלטות האו"ם. בכיר הרשות הפלסטינית עריקאת [השתתף](#) בכנס ג"י סטריט בווישינגטון, הדגיש את הצורך בפתרון שתי המדינות, וחיזק את המועמדים בבחירות המקדימות במפלגה הדמוקרטית שהביעו מחויבות לפתרון זה. לרגל ראש השנה, [שלחה](#) הוועדה הפלסטינית לאינטראקציה עם החברה הישראלית ברכת שנה טובה לעם ישראל, ונשיא הרשות הפלסטינית אבו מאזן [שוחח](#) עם הנשיא ריבלין, איחל לו שנה טובה, והשניים הביעו תקווה כי השלום יבוא במהרה.
- **תיאום היחסים הכלכליים בין ישראל והרשות הפלסטינית** - שר האוצר כחלון והשר לעניינים אזוריים של הרשות הפלסטינית א-שייח' [נפגשו](#) בתחילת החודש. השניים [סיכמו](#) שישראל תעביר לרשות הפלסטינית 1.8 מיליארד ש"ח במהלך אוקטובר ועוד כ-1.5 מיליארד ש"ח בהמשך, [מתוך](#) כספי המיסים הפלסטינים שהוחזקו על ידי ישראל. זאת, בנוסף ל-2 מיליארד ש"ח שהועברו באוגוסט, לנוכח המשבר הפיננסי בו נתונה הרשות. א-שייח' [הביע](#) את התנגדותו לניתוק כלכלי מישראל, בניגוד לקו הפומבי שמציג ראש הממשלה הפלסטיני שתאייה. [משבר](#) בין ישראל והרשות [התפתח](#) סביב החלטת הרשות לעצור את ייבוא העגלים מישראל, אולם הוא [נפתר](#) לאחר פגישה בין מנכ"ל משרד החקלאות בן אליהו וראש המחלקה האזרחית במנהל האזרחי עם מקבילים פלסטינים, בה דנו בנוהל חדש ובאפשרויות ייצוא וייבוא נוספות של הרשות. החלטת הרשות לצמצם העברת חולים פלסטינים לטיפול בבתי החולים בישראל נותרה בעינה. מנכ"ל ארגון רופאים לזכויות אדם גולדשטיין [נפגש](#) עם שתאייה, והאחרון [קרא](#) לרופאים מישראל לבוא ולעבוד ברשות. במהלך חגי תשרי [הוטל](#) סגר כללי על השטחים ונסגרו המעברים לרצועת עזה.
- **המשך המאבק על ריבונות בירושלים** - משטרת ישראל [עצרה](#) את מושל מזרח ירושלים מטעם הרשות הפלסטינית ר'ית ואת מזכיר תנועת פת"ח בירושלים מטור בטענה כי הם פועלים מטעם הרשות בירושלים. שר החוץ כ"ץ [בירך](#) את אוקראינה על החלטתה [לפתוח](#) משרד לחדשנות והשקעות בירושלים אשר יזכה לדבריו למעמד של נציגות דיפלומטית. המשרד לענייני ירושלים חבר לגורם פרטי [והשקיע](#) 200 אלף ש"ח בהבאת הידוענית דמי לובאטו לביקור בירושלים, במטרה שתציג באופן חיובי את ישראל וירושלים לעוקביה ברשתות החברתיות.
- **סיפוח זוחל** - שרת התרבות רגב [יזמה](#) הקמת קרנות קולנוע אזוריות, אחת מהן לאזור הגדה המערבית ושפונה ליהודים בלבד. [נפתחה](#) הפקולטה לרפואה באריאל, בנוכחות שגריר ארה"ב פרידמן. פורסם כי קק"ל [פעלה](#) באמצעות חברות בת לרכישת קרקעות ונכסים בשטחים, בקרבת יריחו וחברון, בסכום של 50 מיליון ש"ח והתחייבות ל-50 מיליון ש"ח נוספים, וזאת ללא [אישור](#) הדירקטוריון שלה ובניגוד למנהל התקין.

- **אתגרים למאבק בתנועת החרם** - בג"צ [דחה](#) עתירה לחשוף את ההתקשרויות של המדינה עם משרדי עורכי דין בעולם לצורך התמודדות משפטית עם תנועת החרם, בטענה כי חשיפה שכזו תפגע ביחסי החוץ של ישראל. רשת כלי בית גדולה בארה"ב [הפסיקה לשווק](#) שטיחים ישראלים מחברת כרמל בטענה כי החברה מפלה את העובדים הפלסטינים לרעה ולא מפרישה להם לפנסיה.

ב. ישראל והאזורים סביב לה

המזרח התיכון

- **איים של נורמליזציה במפרץ?** - שר החוץ כ"ץ [הצהיר](#) ברשתות החברתיות כי הוא פועל לקידום הסכמי "אי לוחמה" עם מדינות המפרץ שיאפשרו שיתוף פעולה אזרחי עד בוא השלום, וכי הציג את היוזמה בפני שרי חוץ ערבים ובפני השליח האמריקאי גרינבלט. מנהלת המחלקה לביטחון אזרחי במשרד החוץ הישראלי בבנישתי, עמדה בראש משלחת ישראלית [שהשתתפה](#) בוועידה הבינלאומית להגנה על כלי שיט במפרץ הפרסי שהתקיימה בבחריין. נבחרת הג'ודו הישראלית [השתתפה](#) בתחרות בינלאומית שנערכה באבו דאבי, כשהיא נושאת את הסממנים הישראליים הלאומיים. במהלך התחרות [פרש](#) ג'ודוקא אלג'יראי על מנת להימנע מפגישה עם ג'ודוקא ישראלי. שני שחקנים ישראלים [לקחו](#) חלק במשחקי החוף האולימפיים שנערכו בקטר. לוחם קרטה [החרים](#) את טקס הענקת המדליות באליפות אירופה הפתוחה שהתקיימה בפורטוגל, בו לקח חלק גם משתתף ישראלי. נבחרת ערב הסעודית בכדורגל, בתיאום עם הרשויות בישראל, [נכנסה](#) דרך מעבר הגבול אלנבי למשחק במוקדמות גביע העולם מול נבחרת פלסטין, ונציגיה אף ביקרו במסגד אל-אקצא. מטוס פרטי עם נוסע בלתי מזוהה [המריא](#) מבן גוריון ולאחר עצירה קצרה בעמאן נחת בריאד.
- **יחסים מתקררים עם ירדן** - החודש צוינו 25 שנים לחתימת הסכם השלום עם ירדן. לא התקיים אירוע ישראלי רשמי לכבוד המאורע. ישראל קיימה מגעים עם ירדן בניסיון למנוע או לפחות לדחות את החזרת השטחים החקלאיים בצופר ונהריים לירדן. ראש המועצה האזורית עמק הירדן [פנה](#) באופן ישיר למלך עבדאללה בבקשה לקדם הסדר חדש. ארגוני חברה אזרחית [ערכו](#) עצרת באי השלום בנהריים לציון הסכם השלום, ובניסיון לקדם הסדר חדש בנוגע לשטחים החקלאיים. יו"ר כחול לבן גנץ נאם באירוע, [הדגיש](#) את חשיבות השלום עם ירדן [וקרא](#) לחיזוק הקשרים עמה. מכון מיתווים קיים דיאלוג מדיני ישראלי-ירדני בעמאן. לאחר [דיווחים סותרים בנוגע](#) לעתיד השטחים החקלאיים, נדחתה [החזרת](#) השטח בצפון (נהריים) לחודש נובמבר, ודווח בתקשורת על הסכמה לדחייה בהחזרת שטחי [צופר](#), למרות הכחשה ירדנית. משבר חריף נוסף [התגלע](#) סביב מעצר שני אזרחים ירדנים, שנעצרו בנפרד במעבר הגבול אלנבי ושמוחזקים במעצר מנהלי. העצורה אל-לבדי פתחה בשביתת רעב, [וקמפייני](#) ציבורי לשחרורה נפתח בירדן ובישראל. ירדן העבירה מחאה רשמית, דרשה שיתנהגו בצורה הולמת לאסירים, [והחזירה](#) את שגרירה להתייעצות. אזרח ישראלי [נעצר](#) בירדן בגין הסתננות, ככל הנראה [ללא](#) קשר למעצר האזרחים הישראליים. מכון ערבה [פתח](#) את המרכז הירדני-ישראלי לתקשורת, סביבה ומחקר, בראשו יעמדו קדם וחלסה.
- **עם הפנים למרוקו** - משרד החוץ [הפיק](#) סרטון ברשתות החברתיות המדגיש את הקשר בין ישראל ומרוקו, ואת תרומת התרבות המרוקאית לישראל. שר הפנים לשעבר שטרית [השתתף](#) ונשא דברים בוועידת המדיניות העולמית שהתקיימה במרקש. פעילים מרוקאים נגד הנורמליזציה גינו את השתתפותו. פעיל פוליטי מרוקאי המתנגד לנורמליזציה עם ישראל [נעצר](#) ויעמוד למשפט לאחר שהפגין נגד השתתפותה של חברה ישראלית ביריד תמרים בינלאומי שהתקיים בעיר ארפוד. בירושלים [נפתחה](#) תערוכה בינלאומית המוקדשת לתרבות מרוקאית עכשווית.
- **פעילות דיפלומטית נגד איראן** - גורמים בממשל טראמפ [הביעו](#) תרעומת על הדיווחים בישראל כי היא תיקח חלק בכוח הימי נגד איראן במפרץ, וטענו כי התבטאויות אלו מקשות על הקמת הכוח. שר החוץ כ"ץ [נפגש](#) עם מזכ"ל האו"ם גוטרש במהלך עצרת האו"ם בניו יורק והעלה בפניו את תביעת ישראל להכיר במשמרות המהפכה כארגון טרור. שר הכלכלה כהן [נפגש](#) עם שליח הקוורטט למזרח התיכון קלארק והעלה בפניו את הצורך להילחם בתוקפנות האיראנית באזור.

- **תיאום הפעילות בסוריה עם המעצמות** - שגריר רוסיה בישראל ויקטורוב [ציין](#) בראיון לתקשורת הישראלית כי שיתוף הפעולה בין המדינות סביב הנעשה בסוריה הוא טוב ומשתפר עם הזמן. מנגד, בראיון לעיתונות הערבית, [טען](#) שר החוץ הרוסי לברוב כי התקיפות הישראליות בסוריה מערערות את היציבות האזורית. מזכיר המדינה האמריקאי פומפאו הגיע לביקור בישראל על רקע [החלטת](#) טראמפ להוציא את הכוחות האמריקאים מסוריה, והצורך לתאם את המשך הפעילות נגד איראן במרחב. הוא [נפגש](#) עם ראש הממשלה נתניהו, בנוכחות שגריר ארה"ב לישראל פרידמן, ראש המוסד כהן וראש המל"ל בן שבת. במהלך ביקורו לא [נפגש](#) פומפאו עם שר החוץ כ"ץ.
- **מתערבים בלבנון?** - משרד החוץ [העביר](#) מסרים לארה"ב ולמדינות מערביות נוספות לפיהם יש להתנות את הסיוע הכלכלי ללבנון במאבק של הממשלה הלבנונית בפרויקט הטיילים המדויקים ובהרחקת החיזבאללה ממוקד קבלת ההחלטות. ח"כ סער [התייחס](#) להפגנות בלבנון בחשבון הטוויטר שלו בערבית, ומסגר את ההפגנות כהתנגדות של האזרחים הלבנונים למעורבות איראן.

אירופה

- **שיתוף פעולה מחד, ומתיחות פוליטית מאידך עם האיחוד האירופי** - שר החוץ האירופי המיועד בורל [טען](#), בשימוע מקדים למינויו בפרלמנט האירופי, כי תמיכה בפתרון שתי המדינות והקמת מדינה פלסטינית לצד ישראל היא העמדה של האיחוד האירופי, והיא אינה עמדה אנטישמית או אנטי-ישראלית. עוד [טען](#) כי לא יפגע בהסכמי הסחר בין ישראל ואירופה לצורך קידום פתרון מדיני לסכסוך. לופז-איסטרוואז מספרד, חבר פרלמנט ותיק ותומך בישראל, [מונה](#) ליושב ראש המשלחת לקשר עם ישראל מטעם הפרלמנט האירופי. האיחוד האירופי נותר [שותף](#) הסחר [הגדול](#) של ישראל גם ב-2018, עם 36% אחוזים מהסחר הכולל (אחריו, ארה"ב עם 19% בלבד). לנוכח סקרים המראים על תפיסה שלילית של האיחוד האירופי על ידי ישראלים, והתבטאויות פוליטיקאים התומכות במסר זה, [הוציא](#) האיחוד מרכז למסע יחסי ציבור שיתמקד בשינוי התדמית של אירופה בישראל והדגשת ההזדמנויות הטמונות בקשר. כחלק מהצעדים הנחוצים להצטרפות לארגון האירופי SHARE ERIC המבצע את סקר הבריאות, ההזדקנות והפרישה באירופה, [אשררה](#) הממשלה את הצטרפות ישראל לתקנון של הארגון.
- **אנטישמיות באירופה** - בית הדין לזכויות אדם באירופה [קבע](#) כי הכחשת שואה אינה מוגנת תחת חופש הביטוי. ח"כ לפיד [בירך](#) על ההחלטה. בעקבות רצח שני בני אדם בניסיון לבצע טבח בבית כנסת בעיר האלה שבגרמניה, [קרא](#) שר הקליטה גלנט ליהודי אירופה לעלות ארצה, ויו"ר כחול לבן גנץ [נפגש](#) עם שגרירת גרמניה בישראל [ושוחח](#) עמה על הצורך להילחם באנטישמיות. הבית התחתון בפרלמנט הצ'כי [קיבל](#) החלטה המגנה כל אנטישמיות [וכל](#) קריאה לחרם על ישראל. שגרירות ארה"ב בהונגריה [גינתה](#) את [ההתקפה](#) של פעילי ימין קיצוני על מרכז יהודי בבודפשט. יום למחרת [הצטרפה](#) גם שגרירות ישראל בהונגריה לגינוי.

אגן הים התיכון

- **המשך המתיחות עם תורכיה** - השר כ"ץ [הודיע](#) כי הנחה את משרדו להכין תכנית להתמודדות עם פעילות תורכיה בירושלים. ח"כ לפיד [בירך](#) על החלטת הקונגרס האמריקני להכיר ברצח העם הארמני והצהיר שיפעל לקדם הכרה שכזו גם בכנסת ישראל. בעקבות הפלישה התורכית לצפון סוריה, [קרא](#) לפיד להטיל סנקציות על תורכיה, וח"כ סער [גינה](#) את התקיפה התורכית ברשתות החברתיות בערבית. שגריר ישראל באו"ם דנון [טען](#) בדיון במועצת הביטחון כי תורכיה הפכה למרכז טרור אזורי. למרות המתיחות הפוליטית, שנת 2019 [תסתים](#) עם כ-480 אלף תיירים ישראלים שיצאו לאנטליה, מספר שיא מאז משבר המרמה. פורום החברה האזרחית ישראל-תורכיה [ערך](#) אירוע בתל אביב שהתמקד בדיפלומטיה התרבותית בין המדינות.

- **המשולש הישראלי-יווני-קפריסאי ממשיך להתחזק** - הממשלה [אשררה](#) את הסכם שיתוף הפעולה עם קפריסין שעוסק במלחמה בפשיעה ודאגה לביטחון הציבור. שגריר ישראל בקפריסין רבל [ציין](#) כי ישראל עוקבת בדאגה אחר ניסיונות תורכיה לקדוח במימיה הכלכליים של קפריסין וגיבה את עמדתה של קפריסין. השר כ"ץ [יצא](#) לאתונה ונפגש עם עמיתו דנדיאס ונשיא יוון פבלופולוס לשם קידום שיתופי הפעולה בין המדינות, ובהם יוזמה להענקת סיוע הומניטרי לכורדים בצפון סוריה.

ג. מערך החוץ הישראלי

- **מאבק מתמשך על תנאי עבודה ומינויים חדשים במערך החוץ** - החודש פרץ מחדש המשבר בין ועד עובדי משרד החוץ וועד עובדי משרד הביטחון לבין האוצר, בגין דרישת האוצר למסות את דמי הייצוג. עובדי משרד [החוץ והביטחון פתחו בעיצומים ובשביתה](#) במסגרתה לא הגיעו השגרירים והדיפלומטים לעבודה. שופט בית הדין האזורי לעבודה בירושלים [הקפיא](#) את השביתה והשינויים התקציביים המתוכננים ל-25 ימים, ושלח את הצדדים לקיים משא ומתן. דיון נוסף נקבע לדצמבר.
- **מינויים חדשים במערך החוץ** - נקבע הרכבה הזמני של ועדת החוץ והביטחון, וכיושב ראש [מונה](#) הרמטכ"ל לשעבר ח"כ אשכנזי מכחול לבן. ממשלת ישראל [אשרה](#) את מינויים של איזי ינוקא כשגריר ישראל לקמרון ושגריר לא תושב לגינאה המשונית, לרפובליקה של קונגו, לגבון ולרפובליקה המרכז אפריקאית, ואת מינויו של יעקב הדס-הנדלסמן לשגריר ישראל בהונגריה. מנגד, מינויה של אמירה אורון שמונתה על ידי ועדת המינויים של משרד החוץ כשגרירת ישראל למצרים באוקטובר 2018, [טרם](#) זכה לאישור הממשלה.
- **יחס דו-משמעי כלפי השתלבות בעולם** - לנוכח תלונתו של מזכ"ל האו"ם כי מדינות רבות לא עומדות במחויבות הכספית לאו"ם, פורסם כי ישראל, אשר בהחלטת ממשלה צמצמה את התשלומים לאו"ם בעקבות התנגדות להחלטות שונות, לא [שילמה](#) כלל בשנת 2018, והעבירה סכום חלקי בלבד בשנת 2019. דגנית פייקובסקי [נבחרה](#) לסגנית נשיא הפדרציה לאסטרונואוטיקה, כנציגת סוכנות החלל הישראלית.
- **המרכיב הדמוקרטי ביחסי החוץ של ישראל** - הוועדה לזכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות של האו"ם [הגישה](#) דו"ח לישראל בו הביעה ביקורת על המספר הגדול של בקשות מקלט שלא אושרו, וקראה לשפר את יעילות הטיפול במבקשי המקלט ובהענקת מגוון שירותי הבריאות והרווחה המגיעים להם. [מתיחות](#) דיפלומטית התגלעה בין ישראל ואוסטרליה סביב [בקשתה להסגרת](#) הפדופילית מלכה לייפר למשפט באוסטרליה, [הביקורת](#) האוסטרלית על איטיות ההליך המשפטי בישראל. אמנסטי אינטרנשיונל [חשפה](#) כי תכנת ריגול של חברת הסייבר הישראלית NSO, שימשה לפגיעה בשני פעילים שלה במרוקו. המפקח המיוחד של האו"ם לנושא הגנה על חופש הביטוי וחופש הדעה [ביקש](#) מחברת הסייבר הישראלית NSO הסברים להצהרה שהיא מתכוונת למנוע או להפחית פגיעה בזכויות אדם, והחברה הודיעה כי היא מכינה נוהל מפורט להתמודדות.
- **אתגרים בהידוק הקשרים עם המזרח** - הקבינט המדיני-ביטחוני [החליט](#) להקים וועדה מייעצת בראשות משרד האוצר שתבחן היבטים של ביטחון לאומי בהשקעות זרות בישראל. החלטה זו באה בעקבות לחץ אמריקאי, ומכוונת בעיקרה להתמודד עם החשש מפגיעה ביטחונית אפשרית שעשויה ללוות את ההשקעות הסיניות. ראש הממשלה נתניהו [ביטל](#), בפעם השנייה בתוך חצי שנה, את נסיעתו המתוכננת ליפן לרגל הכרתת הקיסר נרוהיטו, וזאת מטעמים פוליטיים פנימיים של בחירות ומאמצי הרכבת ממשלה.
- **פיתוח וסיוע חוץ** - ישראל [שלחה](#) לא"י הבאהמה, שנפגעו מסופת הוריקן, תחנה לחלוקת מים. המימון הגיע מתקציב משרד ראש הממשלה. הסוכנות לסיוע ושיתוף פעולה בינלאומי במשרד החוץ (מש"ב) [חתמה](#) עם הסוכנות לפיתוח כפרי של קולומביה על הסכם לשיתוף פעולה חקלאי.

ד. ציר זמן חודשי

תאריך	מה קרה?
2 באוקטובר	שר החוץ כ"ץ נפגש בניו יורק עם מזכ"ל האו"ם גוטרש.
4 באוקטובר	שר האוצר כחלון נפגש עם השר לעניינים אזרחיים ברשות א-שייח'.
13 באוקטובר	נבחרת ערב הסעודית בכדורגל הגיעה לשטחי הרשות הפלסטינית.
15 באוקטובר	יו"ר כחול לבן גנץ נפגש עם שגרירת גרמניה בישראל ואזום-ריינר.
18 באוקטובר	עצרת בנהריים לציון 25 שנות שלום עם ירדן.
21 באוקטובר	נציגת משרד החוץ בנבנישתי השתתפה בוועידה הבינלאומית להגנה על כלי שיט במפרץ הפרסי.
22 באוקטובר	שר הכלכלה כהן נפגש עם שליח הקוורטט למזרח התיכון קלארק.
28 באוקטובר	היועץ המיוחד לנשיא קושנר הגיע לביקור נוסף בישראל.
28 באוקטובר	מנכ"ל משרד החקלאות בן אליהו נפגש עם סגן שר החקלאות הפלסטיני לפתרון משבר העגלים.
30 באוקטובר	השר כ"ץ נפגש באתונה עם עמיתו היווני דנדיאס ונשיא יוון פבלופולוס.

ה. פרסומים אחרונים של מכון מיתוים

ד"ר ליאור להרס, " יחסי ישראל-ירדן תלויים בהתפתחויות בזירה הפלסטינית ", אוקטובר 2019.	דו"חות ומחקרים
פעילות המעצמות באגן הים התיכון ומדיניות ישראל, אוקטובר 2019.	
ברוך בינה, מדיניות ארה"ב כלפי ישראל והמזרח התיכון , גיליון 83, אוקטובר 2019.	מאמרי דעה
ד"ר ליאור להרס, " על הקיפאון עם הפלסטינים אנחנו משלמים בירדן ", "וואיינט", 24 באוקטובר 2019.	
השגריר בדימוס ברוך בינה, " האם גם ישראל יכולה להיזנח על ידי טראמפ? ", "הארץ", 16 באוקטובר 2019.	
פרופ' אלי פודה, " לאן נעלם אחמד? ", "הארץ", 9 באוקטובר 2019.	
ד"ר עידו זלקוביץ', " מערך יחסי החוץ הפלסטיני לאור הקיפאון המדיני ", "הארץ", 2 באוקטובר 2019.	
יעל פתיר, " מי צריך את המשרד לעניינים אסטרטגיים ", "הארץ", 17 באוקטובר 2019.	ראיונות בתקשורת
קסניה סבטלובה, " בהיעדר רצון טוב ומאמץ ישראלי, השלום עם ירדן מתייבש בצד ", "הארץ", 23 באוקטובר 2019.	
ד"ר טובי גרין, " ישראל יכולה לתמרן סביב הברקזיט, אך אל לה להמר על הגל הלאומני ", "הארץ", 30 באוקטובר 2019.	
ד"ר רועי קיבריק, " מצב מדיניות החוץ של ישראל ", "PeopleBroadcasting", 16 באוקטובר 2019.	
נדב תמיר, " מצב משרד החוץ ", "חדשות 12", 16 באוקטובר 2019.	
ד"ר נמרוד גורן, " על פעילות תורכיה בסוריה ", "גלי צה"ל", 17 באוקטובר 2019.	
ד"ר נמרוד גורן, " תורכיה-סוריה-כורדים ", "דה-מרקר", 18 באוקטובר 2019.	
קסניה סבטלובה ויצחק גל, " דיאלוג מדיני בירדן ", "גלי צה"ל", 22 באוקטובר 2019.	